

YIKIK KENTLİ KADINLAR 2002

Müge İplikçi 1966-

Öyküler

DEPREMDE İKİ KIZI, BİR OĞLUNU KAYBEDEN ANNE İSMET PALTA: "HAYIR KORKMUYORUM"

ENKAZ ALTINDA İKİ ÇOCUĞU VE POLİS EŞİNİ KAYBEDEN GÜLAY OZANTÜRK: "BEN GÖLCÜK'TE BÜYÜDÜM, DEĞİRMENDERE'DE"

20 YILLIK ÖĞRETMEN ESMA ÇELİK: "İKİ EVRE VAR DEPREM ÖNCESİ VE SONRASI"

BİR OĞLU ENKAZ ALTINDA ÖLEN HANİFE ORHAN: "BAZEN KADERCİ, BAZEN İSYANKARIM"

NİLGÜN TÜRKMEN BİR OĞLUNU, BİR KIZINI KAYBETTİ: "UMUT'UMA KAVUŞTUM, ŞİMDİ DUYGU'YU BEKLİYORUM"

DEPREM NURAN KEŞER'İN KIZINI, DAMADINI VE TORUNUNU ALDI: "HIÇBİR YERDE DURAMADIM, DÖNDÜM GÖLCÜK'E"

46 SAAT ENKAZ ALTINDA KALAN, BİR KIZINI KAYBEDEN AYŞE İLHAN "KADERE İNANIYORUM. AMA DEVLETE KIZGINIM"

ESKİ DEP-DER KURUCULARINDAN MELEK GÜNDOĞAN: "ACILAR ÜSTÜNDE POLİTİKA YAPILMAZ"

DEPREMDE İKİ KIZI, BİR OĞLUNU KAYBEDEN ANNE İSMET PALTA: "HAYIR KORKMUYORUM"

KİŞİLER

İsmet Doğulu bir anne babanın dördüncü ve son çocuğudur. Kırk yaşındadır. Ailenin tek kızıdır. Ondan önceki iki kız kardeşi çok küçük yaşta hastalıktan ölmüştür.

Baba Eli açık, misafirperver ve üvey çocuğuna, kendi kızına karşı sevgi doludur. Fakat evin yönetimi karısı ve oğlundadır. Sessiz bir insandır.

Abi Kardeşlerinin en büyüğü olan abi ile İsmet'in babaları ayrıdır. Babası dört yaşındayken kanserden ölmüş ve annesi yeniden evlenmiştir. Evde çoğu konuda yönetim kendisindedir ve kız kardeşinin hayatı ile ilgili kararlarda söz sahibidir.

Özer Uzun boylu, gözlüklü, zayıf ve çok yakışıklı biridir. Sol görüşlüdür. Bir oğlu olmuş, adını Deniz koymuştur. İsmet, onu ilk kez denizin yanında gördüğü için çocuğuna Deniz ismini verdiğini düşünmektedir. Trafik kazasında ölmüştür.

R. Muhabirlik yaptığı işinde patronunun yeğenidir. Ankara da Biyoloji okumuştur. Anne ve babası ayrılmış, babası çocukları çok küçükken başka bir kadınla birlikte olarak onları terk etmiştir. Sol görüşlü ve Alevi'dir. Bir kız kardeşi vardır. İsmet'ten önce öğrenciyken kısa süren bir evliliği daha olmuştur.

Kayınvalide Kocasından aldatılmış ve ona karşı öfke duyuyordu. İsmet'i sürekli iğneliyor, onu mutsuz ediyordu. Torununa, eski kocasının ismini verdikleri için ona başka isimle hitap ediyor ve bu duruma çok bozuluyordu. Geline huzur vermeyen bir kadındır.

ÖYKÜ

İsmet'in hayalleri Tutucu bir ailede büyüyen İsmet, liseyi bitirmiştir. Üniversiteye giderek avukat olmak istiyordur fakat ailesi izin vermemiştir. Hep siyasi durumlar hem ailesinin tutucu olması bu durumda etkilidir. Onun aksine abisinin okula gitmeye isteksiz olmasına karşın ailesi okuması için çok çaba harcamış, liseyi bitirmesi için özel dersler aldırılmış ve öğretmen olmasını sağlamışlardır. İsmet ise üniversiteye giremeyince çalışmak istemiş, torpille çok güzel bir iş imkânı bulmuş ama ailesi kısa atamana kadar bile olsa onların yanından ayrı Mersin'in ilçesinde kalmasına izin vermediğinden bu iş fırsatı kaçmıştır. İsmet ailesi tarafından zorla dikiş nakış kursuna gönderilir. Hep baskı altındadır ve korku ve baskıyla yetiştiği için sesini çıkaramıyordur. Bu yüzden hayallerinin hiçbirini gerçekleştiremiyordur.

İsmet'in aşkı Büyüdükçe onunla evlenmek isteyenleri çok olur. Hatta uzaktan sevdiği birisi vardır. Aynı mahallede olduklarından birbirlerini yakından görmüşlerdir. İki de birbirini sevmiştir. Özer onu istemesi için eniştesini göndermiştir. Fakat Özer sol, abisi ise sağ görüşlü olduğu için evliliklerine izin verilmemiştir. Bunun üzerine intihar eden İsmet kurtarılmıştır. Özer ise onunla kaçmasını istemiştir. Fakat İsmet ailesine karşı gelemeyeceği için bu teklifi reddetmiştir. İsmet sonradan öğrenir ki evlenip bir çocuğu olan Özer bir gün trafik kazasında ölmüştür.

İsmet, nişanlısından ayrılır Bu arada Özer'den sonra İsmet abisinin ısrarı ile başka biri ile nişanlanmıştır. Çok yakışıklı olan bu adam İsmet'e âşiktir. Aynı çevredendirler. Fakat bacağına biri doğuştan diğerine göre çok zayıftır. İsmet'in hayali âşık olup, sevgili gibi hissedeceği bir evliliğdir. Genç adamın ailesi çok zengindir ve bir sürü vaatlerde bulunur. Abisi, İsmet'i verir. İsmet de zamanla biraz da olsa ona ısınmaya başlar. Bir gün hep birlikte ailecek pikniğe giderler. Mayoları ile denize girdikleri zaman İsmet, ilk kez nişanlısının bacağına çıplak olarak görür ve onunla evlenemeyeceğine karar verir. Nişan bozulur. Sonradan öğrenir ki, nişanlısı ona beddua etmiştir. Onu çok seviyor ve mutlu etmeyi istiyordur. Fakat olanlardan sonra hiç mutlu olmamasını dilemiştir.

İsmet evlenir Aradan yedi yıl geçer ve bir gün caddenin birinde bir ilan görür. Burası yerel bir gazetedir ve eleman arıyordur. Abisi de izin verir ve İsmet burada muhabir olarak çalışmaya başlamıştır. İşini çok seviyor ve zevkle yapıyordur. R. İse orada tanışmıştır. Okuluna ara verip gezmeye gelen R. İsmet'i görünce tatili uzatmış ve daha sonra İsmet ile evlenmek istemiştir. Alevi olmasına rağmen İsmet'in ailesini ikna ederler ve 1.5 ay gibi bir süre de evlenirler. Ailesi bu sürede onun sol görüşlü olduğunu keşfedemez.

İsmet'in mutsuz evliliği R.'nin bir sürü vaadi vardır. İsmet'i rahat yaşatacağını, pantolon, deri ceket giydireceğini, motosikletli bir hayat yaşatacağını söylemiştir. Ailesi ona hep baskı yapmış, annesinden hep dayak yemiştir, her şeyi kısıtlanmıştır. İsmet bu vaatlere sevinmiş ama evliliği o şekilde ilerlememiştir. Evliliğinin ilk yılları sefalet dolu olmuştur. Kocasıyla okulu bitsin diye Ankara'ya gitmişlerdir. İki ailede evliliği tam onaylamadığından yardım etmemiştir. R. sudan sebeplerle evi iki kez terk etmiştir. Fakat İsmet eve dönmek istediğinde ailesi kendi evlenmeyi istediği için çekmek zorunda olduğunu söylemiştir. Bu zor günlerde bir kız çocuk doğuran İsmet evliliğini kurtarabileceği ummuş ama kocasının değişimi kısa sürmüştür. Kocasının onu aldattığını öğrenmiş aralarında kavga çıkmış yine terk edilmiştir. Kızı ile Ankara'da yapayalnız kalan İsmet annesini yanına çağırılmış ve yüksek bir yerdeki tanıdıklarının yardımıyla santral memuru olarak iş bulmuştur. Komşulardan aldığı kıyafetlerle işe giden, iş yerindeki yemek hakkını evdeki kızı ve annesine getiriyordur. Kocasısı ona boşanma davası açmıştır fakat mahkeme de İsmet'ten özür dileyerek ve yalvararak kendisini affettirmiştir. İsmet kızı için kabul etmiştir. Annesi de geri dönmüş, R. işsiz olduğundan evde duruyordur. Ama kızlarıyla ilgilenemiyor evde hiç temizlenemiyordur. İşten çıkan İsmet R.'nin bir şekilde bulduğu az parayla tekrar yaşamaya başlamıştır.

İsmet'in hayatındaki iniş çıkışlar Evliliği boyunca aldatılan, ilgi ve sevgi görmeyen, yoksulluk çeken İsmet, çocukları ve eviyle tek başına ilgileniyordur. İkinci çocukları da kız olunca kocası hayal kırıklığına uğramıştır. Üçüncü çocukları ise erkek olmuş ve aile düzenleri değişmiş, kocasının sevinci aileye de yansımıştır. Kocasısı askere gidince maaşlı asker olmuş biraz da olsa yoksullukları hafiflemiştir. Oğulları olduğundaysa askerliği bitmiş, Bursa'da biyolog olarak çalışmaya başlamış ve maddi durumları düzelmiştir. Kocasısı evlerinin eksik eşyalarını alıyor, özel günlerde İsmet'e altın mücevherler hediye ediyordur. İsmet mutludur. Özenilecek aile yaşantıları olduğunu düşünüyordur. Her şey yolundayken kocası, İsmet'in onayıyla patronunun mesaili çalışma teklifini kısa süreliğine

kabul etmiştir. Çok para kazanmaya başlamıştır. Ama artık eve çok geç geliyordur ve İsmet ile sosyal yaşamları bozuluyordur. İsmet evde yapayalnız kalmıştır. Bir süre sonra kocası pavyona gitmeye, onu aldatmaya ve eve çok az para ayırmaya başlamış, iş yerindeki mesaisini bırakmamış evlilik hayatları bozulmuş, üstüne İsmet'i her bahane de dövmeğe de başlamıştır. Çocuklarda babalarından korkuyor, ara sıra ondan dayak yiyorlardır.

İsmet'in çaresizliği İsmet yine boşanmaya karar vermiş, komşularının yardımıyla dava açmış ama R.yine vaatler, sözler ile onu kararından vazgeçirmiştir. Gidecek yeri olmadığından İsmet inanmayı seçmiştir. Maddi gücü de yoktur. Babası büyük kızı doğduğunda ölmüştür, annesi ise abisinin yanında duruyordur ve üç çocukla onun yanına gidemeyecektir. Zoraki bir evlilikle ilişkilerine devam ederler. Çocuklar büyür, okula başlar ve İsmet için çocukların bakımı, dersleri, evin işleri ve yalnız bir evlilik zorlayıcıdır. R. ailesi kadar olmasa da tutucu, ilgisiz ve sevgisiz bir eş olmuştur. Çocuklar ise tek sevgi ve şefkati annelerinden görüyorlardır. Birbirlerine çok bağlıdır.

Yalova'da alınan yazlık Kayınvalidesi oğlunun aklına girip Yalova'da bir yazlık sitede ev almalarını sağlamıştır. Annesi R.'ye ucuz bir ev bulduğunu söylüyor ve alması için ikna ediyordur. R. ona bir miktar para gönderse de o parayı almamıştır. Evi alıp oğluna hediye etmiş ama ölene kadar tapusu kendi üzerinde kalacak şekilde anlaşmışlardır. R. bu şartları kabul etmiş, iş bittikten sonra karısına haber vermiştir. Karısı ile günlerce kavga etmiş ama sonunda İsmet çaresiz kalmıştır. Yalova'daki bu yazlık site çok eski ve bakımsız binalardan oluşuyordur. Denizi çok nadir temizdir. Ama bahçesi yemyeşil, ağaçlık ve güvenlidir. Bu sebeple çocuklar çok sevmiş, İsmet'te mecburen yazları burada geçirmeye başlamıştır. Çocuklar bisiklete biniyor, bahçede oynuyor, denize giriyorlardır. Kayınvalidesi ve görünmesi ise zaman zaman onu huzursuz ediyordur. Bütün gün çocuklarla, yemek ve temizlikle uğraşmaktan İsmet yorgun, gergin ve mutsuzdur. Kocasını yine mesaili çalışıyor, haftanın bir günü yanlarına geliyordur.

Deprem günü olanlar Aradan uzun zaman geçmiş, yazlığa hiç gitmediği 2 yıldan sonra İsmet ve çocuklar tekrar yazlığa gitmeye ikna edilmiştir. Deprem gününden bir gün önce R. Yalova'dadır. Çocuklar ve İsmet ertesi gün onunla eve dönmek istemişlerdir ama R. okulların açılmasına az kaldığını, on beş gün daha durmalarını söylemiş, kabul etmemiştir. Bu sebeple karısı ile kavga etmişler ve sabah erkenden evden çıkarak Bursa'ya, işine dönmüştür. O yaz İsmet'in annesi de yazlıkta onunladır. Sabah deniz tuhaftır. Aşırı sıcak ve ölü denizanası doludur. Bir süre sonra denizaneleri azalınca çocuklar sıcak suyun tadını çıkarmış, çok yorulunca erkenden yatmışlardır. İsmet ise R.'nin boşanma aşamasında olan kuzeniyle dertleşmek ve vakti geçirmek için sitenin gazinosunda geç saate kadar oturmuştur. Ama içinde sıkıntı olduğundan eve bir an önce eve çıkmak istemiştir. Eve çıkınca çocuklarını tek tek öpmüş, üstlerini kontrol etmiş, tam pijamalarını giyip yatağa gidecekken deprem olmuştur.

Deprem sonrası İsmet, yaralı olarak enkazdan çıkarılmıştır. Çocuklarının enkaz altında olduğu, ama yaşadığı haberini almıştır ama hastanede olaylara hâkim olamamıştır. Sonradan öğrenmiştir ki yan blokta tüp patlamış ve yangın çıkmış, insanların çabalarıyla söndürülmüş ama enkaz altındakiler de dumandan etkilenmiştir. Küçük kızı enkazdan sağ kurtarılmış ama ambulansa oksijen tüpü olmadığından duman zehirlenmesinden hastaneye vardığında ölmüştür. Diğer kızının bacağı beton altında kalmış, bacağını kesip çıkarmak istediklerinde kocası izin vermemiş, bir hafta veya bir ay bile geç çıksa kızını sağlam istediğini söylemiştir. Oğulları da aynı kaderi paylaşmıştır. Annesi ise dört gün sonra enkaz altından çıkarılmıştır. R. çocuklarının cansız bedenleri karşısında, karısının kurtulup onların ölmesine isyan etmiş ama sonra İsmet ile yüzleşince hatalı olduğunu, onu suçlamadığını belirtmiştir.

R.'nin boşanma isteği İsmet, mezardan eve getirilince günlerce evde uyutulmuştur. Evlerindeki kalabalıktan bihaberdir. Gelenlerin niye geldiklerini de bilmiyordur. Bir ay bu şekilde geçmiştir. Sonra ona yavaş yavaş durumu anlatmaya çalışmışlardır. Kocasını ise kırk gün dolmadan karısı ile konuşmak istemiş, çocuklar olmayınca evliliğini yürütmek istemediğini söylemiştir. Boşanmak istiyor, belki bir süre sonra tekrar onunla evlenmek isteyebileceğini anlatmıştır. İsmet onu o durumda bırakmamasını, etrafın ne diyeceğini söylemiştir. Kocasına bir yıl daha evli kalması, ona bir çocuk daha vermesi için yalvarmıştır. Belki doğacak çocukları ölen çocuklarına benzeyen yönlerine sahip olur diye teselli bulmak istiyordur. Ama on beş yıllık evlilikleri bu şekilde bitmiştir. Sonra ise içinde buldukları evi satmış, tehditler etmiş, yalancı şahitlerle boşanmış ve genç bir kadınla evlenmiştir.

İsmet'in yeni hayatı İsmet evden payına düşen para ve devletin kayıp yakınlar için birinci derece akrabalara ödediği parayı birleştirerek kendine yeni bir ev almak üzeredir. Çalıştığı işten aldığı para ise geçinmesine tam olarak yetmiyordur. İsmet ile evlenmek isteyenler olmuş ama İsmet kabul etmemiştir. Emekli olmasına beş yıl vardır ve özgürlüğünden vazgeçmek istemiyordur. Evlat edinme konusunda olumsuz düşünüyordur. Kimseye annelik yapamayacağını ve zaten maddi durumunun olmadığını söylemektedir. Ama ileride terk edilmiş, ilgiye ihtiyacı olan bir çocuğa ahlak yapmak istemektedir. Cinsel olarak ise çocuklarının ölümlerinin döneminde aldığı ilaçlardan cinsel isteği bitmiştir. Zaten eşi ile yaşadıklarından dolayı erkeklerden soğumuştur. Bir erkeğin sıcaklığını hissederse isteğin canlanabileceğini düşünse de etrafında böyle bir erkek yoktur. İsmet, mutlulukları az ama mutsuzlukları çok yaşadığını düşünüyordur. Amaçsız yaşıyordu. Bir gün ölerək çocuklarına kavuşacağı zamanı bekliyordur. Tek amacı kimseye muhtaç olmadan ayakta kalmak, bunu başarmak ve ömrünü tamamlamaktır.

TEMALAR

Dram Bambaşka hayalleri varken İsmet'in hayatı hayal kırıklıkları, mutsuzluk, çaresizlik ve zorluklarla geçmiştir. Ailesi tarafından şiddet, baskı görerek büyüyen, evliliğinde de sevgi, bağlılık ve refah bulamayan İsmet'in tek mutluluğu çocukları ile arasındaki bağıdır. Fakat üç çocuğunu da aynı anda depremde kaybetmesi onun için en büyük acı olmuştur. Devam etme gücünü kendisinde zor bulmaktadır.

Toplumsal roller/ Ataerkil düzen/ Kadın Toplumun kadına yüklediği roller ve kadını kontrol etmeye çalışan zihniyet İsmet'in hikayesinde açıkça görülmektedir. Ataerkil yapı yüzünden korunması gerektiğine inanılması, özgür kalması sakıncalı görülmesi okumasına, karşısına çıkan iş fırsatlarını değerlendirmesine izin verilmeyen İsmet meslek sahibi olamamıştır. Evliliğinde de hayal ettiği özgürlüğü, sevgi ve refahı bulamayan İsmet aldatılmış, dayak yemiş ve birçok kez, farklı şekilde mağdur edilmiştir. Ama çaresizlikten, maddi sorunlardan dolayı evliliğini devam ettirmek zorunda hissetmiştir.

Deprem Deprem riskinin olduğu bölgelerde, bölge halkının ve sorumlu yöneticilerin her zaman depreme hazırlıklı ve bu konuda bilinçli olması can ve mal kaybını en aza indirebilecektir. Deprem, insanların hayatlarında büyük değişikliklere, maddi ve manevi kayıplara sebep olmuştur.

ENKAZ ALTINDA İKİ ÇOCUĞU VE POLİS EŞİNİ KAYBEDEN GÜLAY OZANTÜRK: "BEN GÖLCÜK'TE BÜYÜDÜM, DEĞİRMENDERE'DE"

KİŞİLER

Gülay 33 yaşındadır. Kocası ile görücü usulü evlenmiş, birbirlerine aşık olmuşlardır. Çocuklukları aynı mahallede geçmiştir. Kocası polistir. Bir kız, bir erkek çocukları vardır. Ev hanımıdır. Aksiyon filmlerini sevmektedir. Gençliğinde polis olmak istemiştir. Depremde eşini ve çocuklarını kaybetmiştir.

ÖYKÜ

Görücü usulü evlilik Gülay'ı ilk istemeye geldiklerinde, talibini görür görmez evlenmek istediğine karar vermiştir. Ailesi de normalde daha önceki polis taliplerini, işlerinin tehlikeli olmasından dolayı reddetse de sivil polis olduğundan ve Gülay istediğinden bu kez onay vermişlerdir. Gülay ve eşi, söz günü gece üçe kadar sohbet etmişlerdir. Eşi üç yaşından beri onu koruduğunu, ona çocukluğundan beri aşık olduğunu söylemiştir. Gülay'ın hoşuna gitmiştir. O gün evlenince pantolon giymesine izin verip vermeyeceğini sormuştur. Ailesi ortaokuldan sonra pantolon giymesine izin vermemiştir. Eşi, eğer çevresinde pantolon giyenler olursa izin vereceğini söylediğinde Gülay sevinmiştir.

Evliliğin ilk yılları Evlendikten sonra Adıyaman'da yaşamaya başlamışlardır. Eşinin görev yeri orasıdır. Eşi kıyafetine karışıyor, pantolon ve kısa kollu giydirmiyordur. Çevre bu şekilde yaşamalarına sebep olmuştur. Gülay ise bu durumdan rahatsız değildir. Polis lojmanlarında oturuyorlardı. Sırasıyla önce kızları, sonra oğulları olmuştur. Gülay çocukları büyütmeyle tek başına meşguldür çünkü eşi çok çalışıyordu. Polis maaşı ise sadece geçinmelerine yetiyordu. Birikim yapamıyorlardı. Çift, çocukları üniversiteye giderken ne yapacakları konusunda endişelidir. Ama yine de 2000 yılında üçüncü çocuğu yapmaya karar vermiş, o günler hakkında hayal kurmaya başlamışlardır. Eşi yoğun çalışan Gülay, onu evde çok az görebiliyordu. Terörle mücadelede sivil polis olarak çalışan kocası eve geç geliyor, bazen

çocukları uykudan uyandırıp sevebiliyordur. Gülay, Adıyaman'da evde kalırken bazen korkuyor, yanına bayıltıcı sprey, böcek ilacı alıyordu. Eşinin olmadığı her akşam kapıları, yatak odasını kilitliyor ve tüm ışıkları açıyordu.

İstanbul'a yeni bir yaşam Bir süre sonra eşinin tayini İstanbul'a çıkan Gülay evini de tek başına toplamak zorunda kalmıştır. Kocasının hiç zamanı olmuyordu. Yerleşirken ise ailesi yardımcı olmuştur. İstanbul'da kocasının çalışma saatleri ise çok daha yoğundur. Adıyaman'da on beş gün eve hiç gelmediği zamanlar oluyor ama iki gün tam gün yanlarında kalabiliyordur. Fakat İstanbul'da her gün geç saatlere kadar çalışıyordu. Bayramlar, tatiller hep eşinin yokluğu ile geçiyordu. İstanbul'da insanlarla yakın ilişkiler kuramamış, komşuluk ilişkilerini geliştirme imkânı olmamıştır. Bu konuda Adıyaman'ı özlemektedir.

Gülay ve eşinin planları Gülay bir gün fal baktırmıştır. Fal bakan kız, önündeki yaz, yaz iznine gitmek istemediğini, falda yalnız göründüğünü söylemiştir. Kocasını ve çocukları yanında değildir. Fal bakan kız tatile hiç çıkmamasını önermiştir. Gülay çocukların babalarıyla gezmeye gitmiş olabileceğini düşünmüş, fali da çok önemsememiştir. Ama zamanı geldiğinde kocası da, kendisi de Gölcük'e gitmeyi pek istememişlerdir. Ama kocası izne çıkınca, çocuklar da babaannelerinin yaşadığı yeri sevdiği için yazı o şekilde değerlendirmeye karar vermişlerdir. Yazlığa gitmeden önce evlerine halı döşemiş, duvar kağıdı yapmış, yeni avizeler alarak lojmandaki daireye bakım yapmışlardır. Birkaç günlüğüne onlara uğrayan kardeşi ve ailesi, küçük kızlarını da alarak Değirmendere'ye götürmüşlerdir. Onlar da iş bitince gitmişlerdir.

Gülay'ın huzursuzlukları Deprem olduğu zaman kayınvalidesinin evindedirler. Bir gece önce de bir rüya görmüştür. Beş katlı bir evden düşüyor, sol tarafı acıyor, kimse onu fark etmiyordu. Yalnızdır. Aynı rüyasındaki gibi depremde de sol tarafı zarar görmüş ve çok canı yanmıştır. Rüya dışında deprem gecesi de içi huzursuzdur. Evin yapısı onu huzursuz ediyordu. Bir olay olursa evden nasıl çıkarlar, çocukları nasıl kurtarırlar hep onları düşünüyordu. Evin önünde salon, arka tarafına doğru tren gibi bir koridor vardır. Balkonlar camla kaplı ve kilitlidir. Salonu koridora bağlayan kapıda da kilit vardır. O evde yatmaktan çok rahatsız oluyordu. O akşam yatmadan kilitleri açmayı düşünmüş ama hırsız girer diye vazgeçmiştir. Deprem sonrası anlar ki, kilitlerin açık olması da bir şeyi değiştirmeyecektir.

Göçük altında geçen zaman Gece vakti çocukları tuvalete kaldırmak için uyanmıştır. Onları öpmeyi düşünmüş ama uyandırmaktan endişelenip vazgeçip sabaha bırakmıştır. Deprem anından sonra kızına seslenen Gülay ondan ses çıkmayınca oğluna seslenmemiştir. Eşiyile konuşmuştur. Birbirleri ile helalleşmişlerdir. Kayınvalidesi ve kayınpederi yan taraftadır. Sonradan öğrenir ki onlar anına vefat etmiştir. Eşi ile ilk zamanlar konuşsa da sonra ondan da ses çıkmamış, onunda öldüğünü anlamıştır. Dışarısını merak ediyor, görmek istiyordu. Bir yandan yaşayla bağı kopmak üzereydi bir yandan ailesinin dayanamayacağını düşünerek, acı çekerek ölmek istemeyerek yaşamak istiyordu. Yukarıdakiler yürüdükçe onların üstüne tozlar düşüyordu. Deprem sırasında eşinin üstüne kolon düşmüştür. O kolon Gülay'ı korumuştur. Yastıklardan biri başına düşmüş, koltuk kaymış ve Gülay hayatı yara almamıştır.

Gülay'ın kurtarıma ve tedavi süreci Enkazdan yedi saat sonra çıkarılan Gülay babası ve annesine ondan başka yaşayan kalmadığını söylemiştir. Gülay yaşadığı için onu çıkarmışlardır ama eşi depremden iki üç saat sonra öldüğünden, onu çıkaracak malzemeler de olmadığından o çok sonra çıkarılmıştır. Gülay hastanedeyken başının şişmesi durdurulamamıştır. Öleceğinden korkmuşlardır. Tomografi de ise bir şey çıkmamıştır. Gülay ise o an yaşama bağlıdır. Ölmek istemiyordu. Ailesi için her şeye rağmen yaşamak istiyordu. Ailesinin onun ölümüne dayanamayacağını biliyordu. Gülay enkazdan çıkınca başını bağlamaya karar vermiştir. Eşi çok dindardır ve hep şehit olmak istemiştir. Gülay ailesinin kayından sonra dini görevlerine daha fazla özen göstermeye başlamıştır. Bu arada eşi bu olaydan bir yıl önce ona kot pantolon almıştır. Artık pantolon giyebiliyordu. Deprem sonrası hastane çıkışı, eşinin iş arkadaşları ona kıyafet getirmiş, içinde de birkaç pantolon dikkatini çekmiştir. Eşi önceden izin verdiği için o kot pantolonları giymiştir. Aksi takdirde içinden gelmeyeceğini belirtmiştir.

Gülay'ın ruh hali Gülay eskiden ölümden korksa da artık korkmuyordu. Mutluluğu belki orada bulabileceğini düşünüyordu. Dini inançları gereği intihar etmiyordu. Ama rüyalarında çocuklarını görüyor, onları öpüyordu. Hastanede ise rüyasında eşini görmüştür. İyi olduğunu, kuduz aşısı olmuş kadar canının yandığını söylemiştir. Gülay'ın biraz olsun içi rahatlamıştır. Mezarlarına gittiğinde

seslerini duyacak gibi oluyordur. Mezarlar yapıldıktan sonra ise kendini onlara iyice uzak hissetmiştir. Doktoru ölümleri kabullenmesini, onların sevdiği yemekleri yapmaya başlamasını, hayata devam etmesini öneriyordur. Kendisi ölse onların perişan olmasını istemeyeceği gibi onların bunu istemeyeceğini söyleyerek Gülay'ı yüreklendirmiştir. Gülay, mezarların yapılmasından sonra geri döneceklerine dair umutlarını kaybettiğinden kabullenmiş gibi hissediyordur.

Gülay'ın yaşama tutunma çabası İki sene geçmiştir. Gülay, günlerini dolu dolu geçirmeye çalışmıştır. Ehliyet almıştır. Bilgisayar, gönüllü itfaiyeci, el sanatları kursuna gitmiştir. On dört kadın, Kadın Destek Merkezi lokalini kurmuşlardır. Üniversite sınavına girip eşinin okurken bitiremediği Açık öğretim Kamu Yönetimi bölümünü okumaya başlamıştır. 17 Ağustos gününü hüzünlü geçmiştir. Eşinin vasiyeti üzerine çok sevdiği için lahmacun dağıtmıştır. Çocuklarını sevdiği tatlıyı yapıp dağıtmıştır. Yazın kalıcı konutunun anahtarını almıştır. Eşyaları İstanbul'daki evde olduğundan sağlamdır. Hepsini gözyaşları içinde kendisi yerleştirmiştir. Eşyaları yeni eve yerleştirenince içine biraz ferahlık gelmiştir. Ama hala eşi ve çocuklarının eve geleceğini düşünmeden yapamıyordur. Yatağının üstünde bir erkek, bir kız oyuncak bebek vardır ve çocukları yerine onları seviyordur. Evinin bir odası çocukların oyuncaklarıyla doludur. Tek tesellisi günün birinde onlarla buluşmaktır.

TEMALAR

Ölüm/Deprem Deprem ve depreme dayanıksız konut sebebiyle kocasını ve çocuklarını depremde kaybeden Gülay, bir yandan yaşamı anlamsız bulurken, bir yandan anne ve babası için yaşamda kalmayı istemiştir. Ölüm onun için artık sevdikleri ile bir araya gelebileceği tek yerdir. Bu sebeple ölüm korkusunu kaybetmiştir. Gülay'ın ölümü kabullenmesi ise zaman almaktadır.

İnanç/Çaresizlik Ailesinin ölümü sonrası çaresiz kalan, yaşam ve ölüm arasında sıkışan Gülay'ın yaşama tutunduğu iki faktör olmuştur. Bunlardan birisi dini inançlarıdır. Diğerisi ise annesi, babasının onun ölümüne dayanamayacakları düşüncesi sebebidir. Yaşamaya devam etmiş, olanları kadere bağlamıştır. Gülay'ın yaşadığı çaresizlik içinde yaşama tutunmak için çaba sarf ettiği, zamanını doldurmak için uğraş verdiği görülmektedir. Allah, öteki dünya, kader gibi inanç unsurlarının büyük acılar yaşayan, çaresiz kalan insanlara devam edebilme gücü verdiği görülmektedir.

20 YILLIK ÖĞRETMEN ESMA ÇELİK: "İKİ EVRE VAR: DEPREM ÖNCESİ VE SONRASI"

KİŞİLER

Esmâ Çelik 41 yaşındadır. Ailesinin dört çocuğundan en küçüğüdür. Kocaeli Eğitim Enstitüsü mezunudur. Bir kızı ile beraber Değirmendere'de yaşıyordur. Annesi yedi yıl önce ölmüştür. 20 yıllık öğretmendir. Depremde birçok arkadaşını, tanıdığını kaybetmiştir.

ÖYKÜ

Esmâ'nın düşünceleri Esmâ Öğretmen, çok sevdiği öğretmenlik mesleğinden on iki yıl uzaklaştırılmıştır. Her zaman iyiden, güzelden, doğrudan yana olduğu için böyle olduğunu düşünmektedir. Mesleğinden uzak olduğu yıllar dershanelerde çalışmıştır. Ama sonra ilkokulda görev yapmaya başlamıştır. Öğretmeyi ve insanları sevmektedir. Fakat ülkesindeki insanlara bir şey öğretmenin zor olduğunu düşünüyordu. Depremde yaşananlar ona göre bunun kanıtıdır. Daha önce farklı yerlerde yaşanan ve sonuçları çok ağır olan depremlerden sonra Gölçük depremi sonuçlarından insanların ders almamış olduğunu gördüğünü belirtmiştir. Ona göre bazı insanlar Gölçük depremine Tanrı'nın cezalandırma yöntemi demiştir ama yanılıyorlardır. Müteahhitler, aldıkları evin depreme dayanıklı olup olmadığını sorgulamayan insanlar, çürük binalara ruhsat veren yöneticiler suçludur. İlkokul mezunu bir müteahhidin yaptığı bütün binalar yıkılmıştır ve bunun tesadüf olmadığını düşünüyordu.

Deprem'in Esmâ'ya etkisi Esmâ, Gölçük depreminde sevdiği birçok dostunu yakınına kaybetmiştir. Onlardan bazıları sık sık rüyasına giriyordu. Depremden hemen sonra eski evlerinin yıkıldığını görmüşlerdir. Arkadaşlarını enkaz altından çıkarmışlardır. Her taraf savaş alanı gibidir. Depremde enkaz altında kalan birçok arkadaşını ise kaybetmiştir. Sonrasında ise dost bildiği arkadaşları ile uzaklaşmışlardır. Ama bu süreçte yeni dostlar edinmiştir. Yeni dostlarla birlikte 103 öğrenciye burs bulmuşlardır.

Depremın bölge insanına etkileri Bir süre için insanlar arasında sınırsız bir paylaşım ve yardımlaşma olmuştur ama Esmâ bu yardımlaşmanın kısa sürdüğünü düşünmektedir. İnsanlar kısa sürede unutup kendi hayatlarına devam etmişlerdir. Ona göre yaşanan deprem felaketi insanların içindeki vahşiliği, bencilliği, kötü yönleri dışarı çıkarmıştır. Esmâ'ya göre bölgede, etkisi uzun süren toplumsal bir travma yaşanmaktadır. Hayatlar deprem öncesi ve sonrası olarak değişmiştir. Kendi öğrencilerine baktığında da bu değişikliği görebiliyordu. Çocuklar daha fazla şiddet yanlısı olmuştur. Depremın getirdiği bir başka olumsuzluk ise hep istemeye alışma durumudur. Okula gelen yardımlarda çocuklara okul malzemesi dağıttıklarını, birkaç gün sonra tekrar yardımlar gelip ihtiyacı olanlar sorulduğunda hepsinin tekrar istediğini gördüklerini söylemektedir. Yetişkinler de aynı biçimdedir. Stoklamaya başlamışlardır. İhtiyacı olup da söylemeyi beceremeyenler ise aç kalmaya mahkûm olmuşlardır.

Örnek olaylar Esmâ şahit olduğu bir olayı anlatır. Bir gün bir veli okula gelmiş çocuğunun ayakkabı, kazak ve paltoya ihtiyacı olduğunu söylemiştir. Esmâ okula yardım gelince o çocuğu çağırıp paltosu olup olmadığını sormuştur. Çocuk, annesinin yardımlardan aldığını, iki paltosu, üç çift ayakkabısı olduğunu söylemiştir. Esmâ çok şaşırmıştır. Velinin yalan söyleyip, çocuğunu da yalan söylemeye teşvik etmesini korkunç buluyordur. İnsanlar olsa da olmasa da istemeye alışmıştır. Ama insanların neler yaşadıklarını bilmedikleri için kimseye de kızamadıklarını belirtmektedir. Yaşadığı diğer bir olay ise çadırda kaldıkları zaman aittir. Bir gün sesleri işitip olayın olduğu yere gitmiş ve iki kadının kavgasını görmüştür. Kadınlar bir çift ayakkabı için kavga ediyordu. Ayakkabının biri birinin elinde, diğeri öbür kadının elindedir. İkisi de ayakkabıyı vermemiş, ellerinde birer ayakkabı ile gitmişlerdir. Esmâ bu görüntü sonrası da çok üzölmüş ve şaşırmıştır. Esmâ insanların içlerinde ve beyinlerinde olan kirliliğin deprem sonrası ortaya çıktığını düşünmektedir.

Esmâ'nın öğrencilerine öğütleri Esmâ sonrasında kadınlardan bahsetmiştir. Yaşadığı toplumda insan olmak zorken kadın olmak ona göre iki kat daha zordur. Kadınların ismi taciz, tecavüz, şiddet olaylarında mağdur olarak çok anılıyordu ve bu normalleşmiştir. Erkekler birbirleri ile kavga ederken bile birbirlerine değil kadınların üzerinden küfürler ediyordu. Ona göre kadınlar çalışıyorsa, meslek sahibi ise daha fazla saygı görebiliyordu. Çalışan kadın daha az sorgulanıyordu. Bu yüzden her zaman öğrencilerine okumalarını, yeterince ister ve çabalarlarsa istediklerini başarabileceklerini, geleceği inşa edeceklerini söylemektedir.

TEMALAR

Yozlaşma/ Toplumsal travma Gölcük'teki büyük deprem ölümlere, maddi kayıplara sebep olmuştur. Yaşanan acılar ve temel ihtiyaçları karşılama konusundaki sıkıntılar insanların davranış ve değerlerinde de değişime sebep olmuştur. Esmâ Öğretmen'in verdiği örneklerde insanların yalan söylediği, sadece kendi ihtiyaçlarına ve isteklerine odaklanıp bencilleştiği, duyarsızlaştığı anlaşılmaktadır.

Deprem Deprem konusunda daha önce başka bölgelerde de facialar yaşanmasına rağmen, toplumun ve yöneticilerin ders almaması, depreme hazır olmaması eleştirilmektedir. Toplumun kadercı yaklaşımı ise Esmâ Öğretmen tarafından reddedilmektedir. Eđitimsizlik, denetimlerin yeterli ve olması gerektiği gibi olmaması, insanların bilinçsiz tercihleri depremde yaşanan can ve mal kaybının asıl sebepleridir. Deprem, Esmâ Öğretmen'in hayatında da değişikliklere sebep olmuştur. Birçok arkadaşı hayatını kaybetmiş, kimi de deprem sonrası tavırları ile Esmâ'nın hayatından çıkmıştır. Değer verdiği ve yakını olarak gördüğü insanların yokluğuna karşın deprem yardımlaşması sırasında birçok yeni ve değerli dost edinmiş ve onlarla yol almaya başlamıştır.

Kadın Esmâ'nın röportajında toplumun kadına verdiği önem ve değer konusuna da yer verilmiştir. Kadının daha güçlü olması, zorluklarla mücadele edebilme potansiyelini arttırabilmesi ve hak ettiği yeri bulabilmesi için eğitimine devam edip, meslek sahibi olup, çalışması gerektiği belirtilmiştir. Kadın erkek eşitliği konusunda duyarlı erkeklerin bile, farkında olarak ya da olmayarak onlara sunulan avantajları sonuna kadar kullanıp kadına haksızlık yapılmasına neden olduğu görüşü savunulmaktadır.

BİR OĞLU ENKAZ ALTINDA ÖLEN HANİFE ORHAN: “BAZEN KADERCİ, BAZEN İSYANKÂRIM”

KİŞİLER

Hanife Orhan 39 yaşındadır. Altı çocuğun en büyüğüdür. Babası işçidir. Öğretmen olmak istiyordu ama evlenince planı yarım kalmıştır. 18 yaşında evlenmiştir. Kendisi lisede, eşi üniversitedeyken tanışmışlardır. İsteyerek evlenmiştir. Evliliğini mantık evliliği olarak nitelendirmektedir. Kalabalık bir ailede büyümüştür. İki oğlu vardır. Büyük olan ve depremde ölen oğlunun adı Batuhan'dır. Eşi metal işleri öğretmenidir.

ÖYKÜ

Hanife'nin Gölcük'teki hayatı Eşi ile tanışıp evlendikten sonra eşinin tayini Gebze'ye çıkan Hanife Hanım memnun olmuştur. Marmara bölgesi onlar için güzel bir yerdir. Akrabaları ve dostları Gölcük'te olduğundan Gölcük'e tayin istemişlerdir. Gölcük güzel, konforlu bir yer gibi gelmiştir onlara. Dört yıl boyunca, istemelerine rağmen çocukları olmayan çiftin dört yıl sonra bir oğulları olur. Ondan üç yıl sonra da başka bir erkek çocukları olur. Her şey yolundadır. Eşinin işi iyidir, öğretmenlik dışında dışarıda başka bir iş daha yapıyordur. Ev, araba ve dükkân sahibi olmuşlardır. Hanife Hanım'ın kocası iyi bir baba ve kocadır. Hanife, bir siyasi partinin kadın kollarında aktif görev alıyordu. Okul derneğinde de görevi vardır. Gölcük'teki hayatını seviyordu. Eşi ile ilişkisi çok iyidir ve eşit olduklarını düşünüyordu. İstedığı yere izinsiz gidiyor, istediğini alıyordu. Karısının o gün mutlu mu mutsuz mu olduğu ile ilgilidir. Çalışan kadınların daha özgür olduğu düşünülse de Hanife Hanım çalışmadan da özgür olunacağına inanıyordu.

Batuhan'ın deprem korkusu Depremden bir ay kadar önce arkadaşlarına gittiklerinde Batuhan aramış, onları acil eve çağırmıştır. Ne olduğunu sorduklarında korktuğunu söylemiştir. Deprem olacak diyordu ve ailesi anlam verememiştir. Nerden bildiğini sormuşlardır. Eve geldiklerinde onları camda bekliyordu. Batuhan normalde de biraz panik biridir. Kardeşi biraz hastalansa fazla endişeleniyordu.

Deprem anından önce Oğlu yirmi iki yaşındadır. Deprem gecesi balkon da çok geç saatlere kadar oturup sohbet etmişlerdir. Büyük oğlu ile abla kardeş gibi hissediyor, birbirleri ile her şeyi paylaşıyorlardır. O ara kadın hastalıklarından ameliyat olmuştur, Batuhan'da merak etmiştir. Sorduğu her şeyi cevaplamıştır. Batuhan o gün balkonda yatmak istemiştir. Hava çok sıcaktır. Balkonları gömme balkondur. Bir de misafirleri vardır. Hanife isteksizdir ve oğluya konuşurken kocası gelip herkes yerine yatsın deyip konuyu kapatmıştır.

Enkaz altında yaşananlar Deprem olurken herkes uyuyordu. Sarsıntı ile uyanmıştır Hanife ve deprem olduğunu anlamıştır. Sonradan bazılarının kıyamet zannettiğini, dualar okuduğunu öğrenmiştir. O ise dua falan okumamıştır. Duvarların açılışını, gökyüzünü görmüştür. Duvarlar inmiştir. Duvar ve gardırop arasına sıkışmıştır. Altında yatak olduğu için esnekliğinden yararlanıp nefes almaya çalışmıştır. Kendine geldiği an çocuklarına seslenmiş, eşi hiç aklına gelmemiştir. Çocuklara nerede ve nasıl olduklarını sormuştur. Batuhan'ın ayağı sıkışmıştır. Batuhan herkesi, her şeyi sormuştur, su istemiştir. Çok panik yapmıştır.

Enkaz altından kurtulma çabaları Hanife bunları yaşarken eşi enkazdan kendi çabalarıyla çıkabilmiştir. Hanife de onun çıkabildiği yere kadar gelmiştir. Bu arada oğlunu sakinleştirmeye çalıştıkça o öleceğini söylemiştir. Helallik istemiştir. Tuttuğu takımı sayıklamıştır. Sonra sessizleşmiştir. Hanife şuurunun kapandığını anlamıştır. Küçük oğluna seslenip abisini kontrol etmesini, kalp masajı yapmasını söylemiştir ama ses yoktur. Hanife diremediği için, kolayı seçtiği için orada oğluna bağırmıştır. Bu arada ailesi de gelmiş ama onlara ulaşamamıştır. Eşi okula gidip demir kesme makineleri alıp gelmiş önce Hanife'yi çıkartmıştır. O ara Batuhan horluyordu. Hanife'nin aklında hemen çıksa yaşar mıydı sorusu vardır. Enkazdan çıktığında hiçbir yarası yoktur Batuhan'ın. Sıkıştırma, yatağın düşme de yoktur. Hanife'ye göre kolayı seçmiştir Batuhan. Küçük oğlunun ise daha fazla yarası vardır Batuhan küçüğü kurtarın diye bağırmıştır. Batuhan kendini ölüme hazırlamıştır ama küçük olan kurtarılmayı istiyor, bağıryordur. Hep hayatla ilgilidir. Batuhan ise rüyasında gördüğünü öleceğini söylüyordu. Hanife on iki saat sonra geldiklerini, zamanında gelinse oğlunun ölmeyeceğini düşünüyordu. Panikten öldüğüne inanıyordu.

Hanife'nin dostlarına kırgınlığı Depremden sonra Hanife ailenin önemini anlamıştır. Dostlarla çok iyi çok samimi olsa da o gün bütün dostlarının gelip binalarına baktığını, üzüldüklerini, öldüklerini düşünüp hemen gittiklerini öğrenmiştir. Aile ise ona göre ölü de olsa diri de olsa onlara ulaşmadan gitmeyecektir. Patlama olacağını duyan yirmi yıllık dostları bile ilgilenmeden oradan uzaklaşmıştır. Enkazdan çıktıktan sonra onlara da gitmeleri söylenmiştir. Ama Hanife ölümle bir kere yüzleştiğini, artık kaçmayacağını söylemiştir.

Deprem sonuçlarının sorumluları Hanife'ye göre belediye başkanı bir numaralı sorumludur. Gelmiş geçmiş bütün başkanlar sorumludur. Denetleme yapmayanlar, binaların projelerini çizenler ve yöneticiler sorumludur. O günden sonra bölgeye gelen rütbeli askerlere, siyasilere, yöneticilere hep kızmış, onları herkesin içinde eleştirmiştir. Kimseye dava açmamıştır. Müteahhidin de karısı ve çocuğu ölmüştür ve akli dengesini yitirmiştir. Kaderini bulduğunu düşünüyordu. Bazen kaderci bazen isyankârdır. Ama insanların kendi kaderlerini çizdiğine inanıyordu. Allah'a inanıyor ama her şeye müdahale ettiğine inanmıyordu. Odasına, mutfağına, her şeyine baktığı evinin sağlamlığına neden bakmadığına kızılıyordu.

Hanife ailesinden uzaklaşır Annesi, onun yaşadığına şükrettikçe ondan nefret ediyordu. Kendi oğlunu kaybetmiştir. Elinden gelse onunla ölmeyi ya da onun yerine ölmeyi tercih edecekken annesinin böyle konuşması zoruna gidiyordu. Eskiden aile problemleri ile çok ilgilenirken artık boş vermiştir. Ailesinin onu anlamadığını düşünüyordu. Kardeşi hayata küskün baktığını, depremde yakınlarını kaybedenlerin kendilerine geldiklerini ama ablasının kendine gelemediğini söylemiştir.

Depremden sonra hayat Hanife artık dünyasından vazgeçmiştir. Gölcük merkeze inmek istemiyordu. Her şey değişmiş, dükkânlar el değiştirmiş, tanıdık yüzler yok olmuştur. Depremden sağ kalanlarda memleketlerine gitmiştir. Fakat o Batuhan'ın mezarını bırakıp asla oradan taşınmayacaktır. Tek başına gidemese de eşi veya çocuğu ile sık sık mezara gidiyordu. Orada yatan arkadaşlarını da ziyaret ediyor, onlarla konuşuyordu. Bir tek belediye meclisinin aylık toplantılarına katılıyor, başka hiçbir etkinliğe katılmıyordu. Artık insanlarla, çevresiyle pek ilgilenmiyordu. Duyarsızlaşmaya başlamıştır. Başkalarının ölümleri ile de ilgilenmiyordu. Depremden sonra dünyanın geçici olduğunu düşünüp kapanmaya karar vermiştir. Namaz kılıyordu. Fakat yazları sıcakta kapalı olmak zor geldiğinden ondan da sıkılmaya başlamıştır. Depremden sonra on sekiz aydır aynı yerde kalıyorlardır. Yakın zamanda kendi evlerine taşınacaklardır

TEMALAR

Deprem Hanife, depremin sebep olduğu facianın asıl sebebinin yöneticiler ve bölge halkı olduğunu düşünmektedir. Deprem bölgesinde yaşayan insanlar, deprem riski ile her zaman karşı karşıya olduklarını bilmelidir. Konut alırken her ayrıntısını düşünüp, evin her yerini incelerken depreme dayanıklılığını sorgulamamasının kabul edilemez olduğunu belirtmiştir. İlk sorumlu yerel yöneticilerdir. Fakat herkes payına düşen sorumluluğu almalıdır.

İnanç Evladını depremde kaybeden bir annenin dünyasında büyük değişimler olmuştur. Çevresine karşı duyarsızlaşmıştır. Ölümünden sonraki hayata karşı inancı artmış ve bu dünyadaki isteklerinde kayıplar yaşamıştır. Hanife'nin deprem sonrası kapanmaya karar vermiştir. Geçici bir karar olma ihtimali olsa bile dünya hayatı artık onun için geçicidir. Mezarlığa gittiğinde oğlunun, ölen arkadaşlarının onu duyduğuna inanmaktadır. Eskiden yüz yüze nasıl sohbet ediyorsa, mezarlarına gidip benzer sohbetleri sürdürüyordu. Bu durum rahatlamasına sebep oluyordu. İnançları onun rahatlamasının tek yolu olmuştur.

NİLGÜN TÜRKMEN BİR OĞLUNU, BİR KIZINI KAYBETTİ: “UMUT’UMA KAVUŞTUM, ŞİMDİ DUYGU’YU BEKLİYORUM”

KİŞİLER

Nilgün 9 yaşındaki kızı, 5 yaşındaki oğlu depremde ölmüştür. *Ev hanımıdır.*

ÖYKÜ

Deprem zamanı ile ilgili ayrıntılar Nilgün Hanım ve ailesi deprem gecesini saat 2’de yatmışlardır. Hiçbir şey duymadan depremi yaşamışlardır. Uyandıklarında enkaz altındadırlar. Nilgün, bir an kendini rüyada sanmıştır. Kocasının tokatlamalarıyla şoktan çıkmıştır. Komşular sayesinde 45 dakika gibi bir zamanda eşiyle ikisi enkazdan çıkarılmışlardır. Sitede yıkılan tek bina onlarınkidir. Çocukları ise ancak ikinci gün çıkarılabilmişlerdir. Onlar kurtarılamamıştır. Onların uyuduğu oda daha çok hasar görmüştür ve uyku pozisyonunda ölü bulunmuşlardır.

Deprem sonrası Nilgün’ün psikolojisi Nilgün’ün karanlık korkusu uzun süre devam etmiştir. Günlerce uyuyamamış, uyku ilaçları ve sakinleştiriciler almıştır. Hala beton evlerde kalamıyordur. Prefabrikte yaşıyorlardır ve geçici konuta taşınmayı düşünmüyorlardır. Çadırdaki yaşamaya ilk başladığı günler ne yapacağını, geleceğini düşünmeye başlamıştır. Bir çocuğu olursa umudu olacağına inanmıştır. Fakat ölen çocuklarına haksızlık olur diye bu fikri dillendiremiyor, gerçekleştirmeye hakkı olmadığını düşünüyordur. Sonra doktoruna söylemiş, içini açmıştır. Fikri değişmiştir ve hamile kalmaya karar vermiştir. Erkek olacağını düşünmüş ve adını umut koymak istemiştir.

İnancın psikolojiye etkisi Çocuklarının ölümünden sonra Allah’a isyan ettiği tek an çocuklarının enkazdan ölü olarak çıktığı an olmuştur. Onunda şokun etkisiyle olduğunu düşünüyor ve Allah’ın onu affedeceğini düşünüyor. Hiç isyan etmemiş, çocukları Allah’ın ona verdiği ve sonra zamanı gelince aldığına inanmıştır. Depremden sonra kapanmış ve namaza başlamıştır. Çocuklarının cennette, Allah’ın yanında olduğuna inanmak onu rahatlatmıştır. İsyen eden arkadaşlarının psikologlara gidip yine de iyileşemediklerini görmüştür. Ona iyi gelen inanç olmuştur. Eşi de aynı onun gibidir. Sonra hemen hamile kalmıştır. Bir erkek çocuğa hamiledir ve ismini düşündüğü gibi Umud koyacaklardır.

İşaret olduğuna inanılan olaylar Eskiden çok da inanmadığı durumlara inanmaya başlamıştır. Bu düşünceler onu rahatlatıyordu. Rüyada çocuklarını görmüştür. Kızı hayatındaki gelişmelerden haberdar olduğunu, her şeyi gördüğünü, üzülmemesini söylemiştir. Başka bir gün ise eşiyle psikolojileri bozuktur, dışarıda oturuyorlardır. Birden arabanın alarmı açılmış, kapılar da açılıp kapanmıştır. Oğlu araba hastası olduğundan onları ziyareti geldi diye düşünmüşlerdir. Araba kilitlidir ve onlara göre açılmasına imkân yoktur. Diğer bir gün uykusundan birden uyanmış, eşini de duyar ederken görmüştür. Çocuklarını rüyasında görmek için dua ediyordu. O sırada kapı çalmıştır. Kapıya bakınca kimseyi görmemişlerdir. Yattıktan beş dakika sonra yine kapı çalmış, her yana bakmalarına rağmen kimseyi görmemişlerdir. Ruhların geldiğine inanmıyorken sorduğu kişiler, çocukları hem melek hem şehit olduğu için gelebileceğini söylemiştir. O da bu düşünce ile rahatlıyordu. Kızı da rüyasına girip bu yönde telkinlerde bulunuyordu. Bu durumlara benzer başka olaylar da yaşanmıştır. Nilgün Hanım başına gelen olayların anlamlı olduğuna inanmaya başlamış ve bunları işaret olarak kabul etmiştir.

Depremden sonraki hayat Nilgün, terapiye gitmiyordu ama gitmeyi düşünüyordu. Çünkü daha önceki hamileliklerinde doğumdan sonra ciddi depresyon geçirmişti. Bu hamileliğinin sonunda daha fazla depresif olacağını biliyor ve önlem almak istiyordu. Bu sırada davaları ile ilgilenmeleri de gerekiyordu. Onun davası örnek davalardan biridir. Sitede çöken tek bina olduğundan, herkes en basit yapılan binanın onların ki olduğunu, malzeme çalındığını söylemiştir. Öyle ki babası sadece demir makas kullanarak çocukları o şekilde enkazdan çıkarmıştır. Nilgün, artık ev bile istemiyordu. Kalıcı konutlara yakında geçeceklerdir ama içine sinmiyordu. Nilgün, bir süre sonra Umud’u sağlıklı şekilde dünyaya getirmiştir. Tam bir yıl sonra yine hamile kalmıştır. Bu kez de kız çocuğu olacaktır ve adını Duygu koymuştur.

TEMLER

Deprem Deprem ne kadar büyük olursa olsun ölüme direkt sebep vermediği, asıl sebebin uygun şekilde inşa edilmeyen binalar olduğu görülmektedir. İnsanların hataları ve sorumsuzlukları, mal ve can kayıplarının büyük olmasına sebep olmuştur. Depremden kurtulanlar ise çeşitli psikolojik sorunlarla yaşama devam etmek durumundadır. Nilgün'ün karanlık korkusu, beton evlerde kalamamaları depremin psikolojik etkilerinden bazılarıdır.

İnanç Depremi çocuklarının ölümüne neden olması Nilgün'ün inanç dünyasında farklılıklara neden olmuştur. Çocuklarının farklı bir boyutta yaşamaya devam ettiğine dair işaretlere inanmaya başlayan Nilgün bu şekilde kendini daha iyi hissetmeye başlamıştır.

Umut Umut etmek, Nilgün'ün hayata devam edebilmesini sağlamıştır. İki çocuğunun ölümü onu derinden sarsmışken, yeniden hamile kalarak evlat sahibi olması ona güç vermiştir. Artık geleceğe dair daha iyimser olabiliyordur.

Mistik/Gizem Depremden sonra yaşanan ölümler insanların psikolojisini bozmuştur. Nilgün çocukları tarafından kendisine işaret gönderildiğine inandığı gizemli olaylar yaşadığını belirtmektedir. Bu olayların anlamlı olduğuna inanmak ona kendisini iyi hissettirmektedir.

DEPREM NURAN KESER'İN KIZINI, DAMADINI VE TORUNUNU ALDI: "HİÇBİR YERDE DURAMADIM, DÖNDÜM GÖLCÜK'E"

KİŞİLER

Nuran Evlidir ve dört çocukludur. Eşi emeklidir. Terzidir ve dükkânı vardır.

ÖYKÜ

Nuran'ın ailesi Nuran'ın depremden önce dükkânında çalışıyor, üniversitede okuyan çocuklarının giderlerine katkıda bulunuyordur. Eşi emeklidir ve başka gelirleri yoktur. İki kızı üniversitede, bir çocuğu ortaokulda okuyordur. En büyük kızı ise evlidir ve bir çocuğu vardır. Torununa ise hep o ve teyzesi bakmıştır. Bu yüzden torunu onlara çok düşkündür.

Deprem sonrası şok Deprem anında Gölcük'te, kendi evlerindedirler. Dükkânları tamamen yıkılmıştır. Evleri beş katlıdır. Onlar beşinci kattadır ve ilk üç kat tamamen yıkılmış, bina iki katlı ev görünümünde kalmıştır. İlk anda ne olduğunu anlayamamışlardır. Cam bile kırılmadığı için depremi hasarsız atlattıklarını düşünmüştür ama balkona çıktığı an kendi binaları ile aynı yükseklikte olan binanın çok yüksekte olduğunu anlayınca şoka girmiştir. Onu tokatla şoktan çıkarmışlardır. Kendilerine gelmesi yarım saati bulmuş, evden bir şekilde sapaşğlam çıkmışlardır.

Enkaz altında kalanlar Yön duygusu tamamen kaybolmuştur. Bütün binalar yıkıldığından hiçbir yeri tanımıyordu. Ablası ve kızının evine gitmesi gerekiyordu. Önce kendisine yakın olan ablasının evi aklına gelmiştir. Çok zor şekilde binayı bulabilmiştir. Ablasının oğlunu enkazdan çıkarmışlardır. Bacakları kesilmek zorunda kalmıştır. Eniştesinin de kolu kesilmiştir. Onların başında bekleyip hastaneye gittiklerinde de başlarında durmuşlardır. Evli olan kızı, damadı ve torunu ise enkaz altındadır. Hiçbir yetkili gelmediğinden kendi imkânları ile onları çıkaramamışlardır. Torunun sesini duyduğuna emin gibidir ama zamanında müdahale yapılamamıştır. Dördüncü gün, birbirlerine sarılmış olarak enkazdan çıkarılmışlardır. Çoktan ölmüşlerdir. Çocuklar enkaz altından çıkana kadar Nuran ne yapacağını bilememiştir. Bir yandan enkazın başında elleri ile enkazı eşelemeye çalışıyor, yapamayınca bırakıyor ve güneş altında tüm gün bekliyor, yardım istiyor, etmeyenlerle tartışıyor. Akşamları Gölcük'te duramamıştır. Her akşam eniştesi alıp onu Bursa'ya götürmüş, ertesi gün Gölcük'e enkaz başına gitmiştir. Bir akşam kendini suçlamıştır. Çocukları enkaz altındayken başka yere gitmek dokunmuştur. Ona sürekli vitamin diye sakinleştirici veriyorlardır.

Gazeteci ile yaşanan tartışma Enkaz başındayken bir gün bir gazeteci ile kavga etmiştir. Sinirini ondan çıkarmıştır. Enkaz başında beklerken fotoğrafının çekildiğini görmüş, kendisini mi çektiğini sormuştur. Gazeteci denizi çektiğini söylese de yalan söylediğini biliyordu. Kızgındır ve kendini kontrol edememiş, gazeteciye taş fırlatmıştır. İsalet etmemiştir. Şu an gazetecinin görevini yaptığını biliyordu ama o an onun için kabul edilmez bir durumdur.

Depremden sonra zor günler Kızını, torununu, damadını defnettikten sonra hiçbir yerde duramamıştır. Kurtarabildikleri eşyaları eniştesinin Bursa'daki köyünde bir depoya bırakmışlardır. Bir iki gün Ankara'ya, sonra memleketi Sivas'a gitmiştir. Çocukları orada bırakıp Bursa'ya ablasının yanına gelmiş, onlara yardım etmiştir. Hastane çıkışı onların toparlanması zor olmuştur. Fakat çocukları da Sivas'ta rahat değildir. Uyku sorunu yaşıyorlardır ve kimse onları anlamıyordu. Bu yüzden ev tutma ihtiyaçlarının farkındadır. Ama nerede ev tutacağını bilememiştir. Bir buçuk ay çadırda kalmışlardır. Sonra prefabrike geçmiştir. Çadırdaki günler çok kötüdür. Yanlarında doğru dürüst kıyafet yoktur. Yağmur yağsa, sıcak veya soğuk olsa yedek kıyafetleri yoktur. Devlet ne verirse onunla idare ediyorlardır. Ama prefabrik biraz daha rahattır. İlk günden beri herkesle konuşmuştur. Sonra insanların acılarını gördükçe kendi acısından beterleri olduğunu anlamıştır. Ailesini tamamen kaybeden insanlar vardır. O diğer çocuklarının kurtulmasına şükreliyordu. Hep inançlı olmuştur. Namazını çoğu zaman kılıyor, orucunu tutuyordu. Sevdiklerini kaybettikten sonra da inancı devam etmiştir. Allah'ın sınadığına inanmıştır. İlaç aldığı zamanlar ona iyi gelmemiştir. Bu yüzden ilaç almamış, kendi kendini tedavi etmeye, uyku sorununu çözmeye çalışıyordu. Geride kalan çocukları için kendini sağlıklı olmak zorunda hissediyordu.

Nuran'ın hissettikleri Depremden sonra bazı tuhaf olaylar yaşamıştır. Torunu yolculuk yaparken hep kucağında oturuyordu. Depremden sonra bir yerden bir yere giderken yine kucağında bir ağırlık hissetmiştir. Görünmüyordu ama yol boyu torununun kucağında oturduğunu hissetmiş ama kimseye bir şey dememiştir. Bir başka olayda ise torunu ölmeden önce sürekli terliğinin tokasını açıyor, adım atarken bir anda terliği ayağından çıkıyordu. Torununun ölümünden sonra da terliğinin tokası sürekli açılıyordu. Kızını da rüyasında görmüştür. Ölmediğini, her şeyi gördüğünü söylemiştir.

Kadere olan inanç ve kızgınlıklar Olanları biraz kadere bağlıyordu. Ölüm her yerde vardır ve o gece onları bulmamıştır. Fakat kızı ve damadını bulmuştur. Sonradan öğrenmiştir ki deprem anından 5-10 dakika önce damadı torunuyla apartmana girmiştir. Öncesinde dışarıdadırlar. Bir anlık bir durumdur. Onların apartmanında herkes dışarıdadır ve bu olayı ona anlatmışlardır. Kadere inanıyordu ama bu birilerine kızmasına engel değildir. Çocuklarına devletten burs alamamış, kredi çekerek okutmuştur. Deprem yaşadığı için kolaylık sağlanmalı diye düşünüyordu. Ama o şimdi borç ödüyor. Kızgındır da... Şu an oturduğu yerde herkes dedikodu yapıyor, merak ediyordu. Daha önce böyle bir yerde oturmamıştır. İnsanlarda gruplaşma vardır. Karadenizli, Kastamonulu, Kürt gibi yörelerle gruplaşmışlardır. Ona göre bu gruplaşmanın nedeni acı çekmemiş olmalarıdır. Ama o bunları önemsemiyordu ve umursamıyordu. Yeniden işini kurmuştur. Sağlıklı düşünebiliyordu.

TEMALAR

Kader/İnanç Yaşanan gerçek hayat hikayesinde Nuran'ın inançlarından güç aldığı, kaderin varlığı ile olayları anlamlandırabildiği ve kabullendiği görülmektedir. Kendisinden daha zor durumda olan insanları görerek diğer çocuklarının yaşadığına şükretmek zorunda hissediyordu. Fakat inançları, sorumluluklarını yerine getirmediklerine inandığı kişilere kızgınlık hissetmesine engel değildir.

Deprem Depremde yaşanan mal ve can kayıplarının yanında, depremden sağ kurtulanların psikolojisi oldukça kötü etkilenmiştir. Nuran ve çocukları aylarca uyku problemi yaşamışlardır. Düzen kurmaları, ne yapacaklarına karar vermeleri zor olmuştur. Tüm düzenleri bozulmuştur. Deprem, insanların sevdiklerinin ölümüyle baş etmek, eksik uzuvları ile yaşamaya alışmak, maddi zorluklara çözüm bulmak ve hayatlarını yeniden düzenlemek zorunda kalmalarına sebep olmuştur.

46 SAAT ENKAZ ALTINDA KALAN, BİR KIZINI KAYBEDEN AYŞE İLHAN: "KADERE İNANIYORUM, AMA DEVLETE KIZGINIM"

KİŞİLER

Ayşe Annesi babası Almanya'ya gitmiş, dört kardeşiyle dedesi ve anneannesinin yanında kalmışlardır İlkokul birinci sınıfa giderken bu olay yalanmıştır. Liseye başladığı sene anne ve babası temelli dönüş yapmışlardır. Dedesinin dini konularda üzerinde etkisi çok olmuştur. Arapça okumayı çok iyi bilmektedir. Beş kardeşlerdir ama içlerinde en dindar kendisidir. Yaşar ile evlidir. Bir kızı, bir oğlu vardır. 13 yaşındaki kızını depremde kaybetmiştir.

Tolga İstanbul Üniversitesi'nde okuyordur. Ayşe Hanım'ın büyük olan çocuğudur.

ÖYKÜ

Deprem gecesi Ayşe, depreme uyanık olduğu zamanda yakalanmıştır. Depremden kısa bir süre önce balkona çıkmış ve her yeri sis içinde, gökyüzünü apaçık ve yıldızları çok net görmüştür. Bilgisi olmadığından gördüğü sisin deprem ile alakalı bir gaz olabileceği aklına gelmemiştir. Yatmak için odaya giderken antrede depreme yakalanmıştır. 15. saniye de apartmanları çökmüştür ama o farkında değildir. Enkaz altında depremi yaşamaya devam ederken, üstüne eşyalar düştüğü için öyle hissettiğini sanmıştır.

Enkaz altındaki saatler O gün oğlu evde değildir. Arkadaşında kalmıştır. Ayşe kızına seslenmiş ama yanıt alamamıştır. Üç kere vurması için seslenmeye başlamış ama yine kızından işaret gelmemiştir. Kızının öldüğünü hissetmiştir. Enkaz altındayken evin durumunun çok farkında değildir. Çok sıkışıktır. Sadece bedeni kadar bir yeredir ve ellerini, ayaklarını, kafasını oynatamıyordu. Bağırıkça tozlar kalktığından ve nefes almakta zorlandığından kimseye seslenmemeye çalışıyordu. Apartmandan da çılgınlık gelmiyor, sürekli mırıl mırıl konuşmalar duyuyordu. Beş dakika sonra kurtarılacağını düşünürken ancak dört gün sonunda enkazdan çıkarılabildiği. Enkazdayken, yukarıdaki seslerin tamamen kesilmesinden gece olduğunu anlayabiliyor, gündüz olduğunda onu duymayan, ama onun duyduğu insanların enkaz üstündeki konuşmalarını işitebiliyordu. Bu sırada sesini duyurmak için tek yapabildiği bulduğu fayansa vurarak ses çıkarmaktır ama onu işiten yoktur. Yoğun gaz kokusu da geliyordu. Etkilenmemek için karnını bastırarak hava çıkışı sağlayarak ayak tarafından gelen temiz havaya ulaşmaya çalışıyordu. Gaz kokusu bir müddet sonra ise gitmiştir. Ayşe Hanım kızından ses gelmedikçe dua etmiştir. Kızının acısız ölmesi, iyi olması için dualar etmiştir. Diğer enkaz altında kalanlar içinde benzer duaları etmiş, ezberindeki duaları, Yasin duasını okumuştur. İnanç orada ona iyi gelmiştir. Soğukkanlılığını korumuştur. Panik yapmamıştır.

Tolga'nın deprem günü yaşadıkları Tolga'nın kaldığı eve ise bir şey olmamıştır. Evden çıktıklarında ve kendi evine ulaştığında şok olmuştur. Bina tamamen çökmüştür. O an tüm ailesinin öldüğünü düşünüp intihar etmeyi istemiştir. Sonra babasının vücudunun yarısının enkaz üstünde olduğunu görüp onu çıkarmışlardır. Annesi ve kardeşini sorduğunda babası onların öldüğünü söylemiştir. Üst kat komşulara da yardım etmiş, onları da çıkarmışlardır. O an şoktadır ve hiçbir şey düşünmemiştir. Arkadaşının ailesine yardım etmeye gitmiş, kız arkadaşına bakmaya gitmiştir. Hepsinin çıkarıldığını anlayınca sabaha karşı yıkıntılara dönmüştür. Gaz kokusu da gelince hiç ümidi kalmamıştır yaşadıklarına.

Ayşe Hanım'ın yaşadığı anlaşılar Ertesi gün annesinin arkadaşı ve birkaç akraba gelmiş Ayşe Hanım'a seslenmişlerdir. Sesi çıkmayınca yaşıyorsa üç kere vurmasını istemişlerdir. Ayşe Hanım ise dediklerini her sefer yapmış ve yaşadığını göstermiştir. Sesi duyduktan sonra, arkadaşının askeriyedeki araç komutanı babasına ekip gelmesi için istekte bulunmuşlardır ve iki gün Ayşe Hanım'ın çıkarılması için uğraşmıştır.

Ayşe Hanım'a görünen ışık Ayşe Hanım kurtarılmaya yakın kör edici bir ışık tüneli görmüştür. Işığı öbür tarafında yerle gök bir olmuş, her yer sıra sıra dağlar ve yemyeşildir. İki kişiyi görmüştür arkası dönük, uzun dalgalı saçlı, gri diz altı elbiseli ve güzel vücutlu. İkiz gibidirler. Geçip gitmişlerdir. Ona yardım etmedikleri için kızmıştır. Bağdaş kurmuş orada otururken mutludur. Kendi bedenini ayak parmağına kadar görüyordu, geri dönmek istemezken Tolga'nın ona seslenişini duymuş, vücudu titremiş ve oğluna cevap vermiştir. Cevaplar Tolga ve çevresindekiler için anlamsızdır. Oranın çok güzel olduğunu söyleyip oğlunu da çağırmıştır. Herkes şoka girdiğini düşünmüştür.

Ayşe Hanım'ın sağlık sorunları Ayşe Hanım enkazdan çıkarılınca hiçbir şey görmüyordu. Geçici körlük yaşamış, iki gün sonra tekrar görebilmeye başlamıştır. Kızını sormuş, onu kurtarmalarını istemiştir. Öldüğünü bilse de bir an umut etmiştir. Kızını çıkaracakları söylenmiş ve hemen ona müdahale edilip Helikopterle İstanbul sonra Ankara'ya gönderilmiştir. Kızından haber almak istemiş, hastabakıcıya hep onu sormuştur. Küçük parmağı yaralıdır ve hastabakıcıya göre ilgilenilse ve pansumanı yapılırsa kurtarıma şansı vardır. Fakat kanı durmadıkça parmağını enkaza gömdüğü için temizlenmesi çok zordur ve hastane karışıktır. Büyük bir yoğunluk vardır. Parmağının kesilmesini önemsememiştir, onay vermiştir.

Tolga'nın yaşadığı zor anlar Tolga kardeşinin cansız bedenini enkazdan kendisi çıkarmış, ceset torbasına kendi koymuş, arabaya kendi taşımıştır. Kardeşine çok düşkündür. Kardeşini aile

mezarlığına gömmüşlerdir. O andan sonra bu konuda hiç konuşmamıştır. Annesi bir şeylerin yolunda olmadığını farkındadır. Tolga ölümü yok sayıyor, yüzleşmiyordur.

Deprem sonrası yaşanan sıkıntılar Çadırdaki kaldıkları dönem çok zordur. Yağmur yağdıkça çadırın altından su giriyor, döşekler ıslanıyordu. Görümcesinin evi depremde yıkılmamıştır ve o da evinde kalmıyordu. Doktor bacağındaki akıntı için mikrop kaparsa kesmeleri gerektiğini söyleyip, çadırdaki kalmamasını tavsiye edince gözünü karartmıştır. Görümcesinin evini temizleyip oraya yerleşmiştir. Bir gün oğlu ve arkadaşları onu görmeye gelince çocukları zar zor ikna edip eve çıkarmıştır. O gün yine deprem olmuş ama bu kez deneyimli olduklarından daha soğukkanlı olmuş ve hemen deprem pozisyonunu alabilmişlerdir. Deprem bitince evden çıkmışlardır. Ama deprem anında çocuklar da isyan etmiş, psikolojileri bozulmuştur.

Ayşe Hanım'ın isyanı Ayşe Hanım dindardır ama olanları kadere bağlamıyordu. Eğer binaları depreme dayanıklı ve kontrolleri yapılmış olsa bunu kadere ve ömür süresine bağlayabilecekti. Fakat evleri fay hattına çok yakın olmasına rağmen imar izni verilmiş, rüşvetle kat sayısı artırılmış, kontroller ve denetimler yapılmamıştır. Fay hattına daha yakın bölge üzerinde ev yaptıran biri vardır fakat beşinci kata kadar perde beton yaptırmıştır. Bu yüzden evdeki eşyalar bile zarar görmemiştir. Fay hattının olduğu yer şimdi yeşil bölge ilan edilmiştir. Ama bölgenin fay hattı üzerinde olduğu bilinmesine rağmen daha önce yeşil bölge ilan edilmemiştir. Rant, siyaset, para için diye inanıyordu. Bu sebeple müteahhitlere, yöneticilere, siyasetçilere çok kızgındır. Devlete kızgın değildir aslında, herkesi aynı kefeye koyamayacağını farkındadır. Kendi binalarının yıkılmasının tamamen malzeme hatası, eksik yapım olduğunun farkındadır. Bina çok kısa zamanda çökmüştür. Kızının ölümünü kadere yüklemesi için tüm tedbirlerin alınmış olmasına rağmen bu olayın gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Şimdiye kadar çalışacağını düşündüğü her partiye oy vermiştir ama artık kızgındır ve kimseye oy vermek istemiyordur.

Sivil toplum çalışmaları Kimseye güvenemeyeceğini anlayınca Ayşe Hanım sivil toplumcu olmuştur. İnsanları bilinçlendirmek ve insanlara yardımcı olabilmek çok güzel geliyordu. Deprem de anlamıştır ki insanlarda bilinç ve bilgi olsa can kaybı ve zarar daha az olacaktır. Ayşe, Değirmendere Arama Kurtarma Ekibinin Kurucu üyelerindedir. Oğlu dahil 18-22 yaş arası gençler de buradadır ve birlikte çok vakit geçiriyorlardır. Ayrıca Dep-Der üyesidir. İki buçuk ay kursa gidip gönüllü itfaiyeci olmuşlardır. Ayda bir tam gün 24 saat nöbet tutuyorlardır. Türkiye de ilk gönüllü itfaiyecilik onlarla başlamıştır.

Ayşe Hanım'ın rüyaları Ayşe Hanım, deprem ile ilgili daha önceden gördüğü iki rüyadan da bahseder. Birisi kızı çok küçükken gördüğü bir rüyadır. Rüyasının birinde gördükleri aynı depremi çağrıştıran, depremde yaşanan olayları ifade eden sembollerdir. Bunu daha sonra anlamıştır. Rüyaların birinde binaları en üste kadar balçık içindedir. Depreme yakalandığı antreye zar zor çıkabilmiştir. Ölen babaannesini tepside bardak dağıtırken görmüştür. Ona bir bardak vermiştir. İkincisini vermemiştir, senin hakkın bu kadar demıştır. O an Gölcük'ü tepeden görmeye başlamıştır. Kimi evler kendi evleri gibi çatısızdır.

Deprem gününün yıldönümü Depremin üstünden bir yıl geçmiştir. Yıldönümünde acılar daha iyi ortaya çıkmıştır. O güne kadar insanlar acılarını yaşayacak vakit bulamamıştır. Evsiz kalmışlardır. Çadırlarla uğraşmışlardır. Kimliklerini çıkarmakla bile günlerce uğraşmışlardır. Devlet dairelerinde geçici olarak görev almış, tecrübesiz kişiler çalıştığından işler ağır ilerliyordu. Bu ve bunun gibi bir sürü prosedür ve işler insanları yormuştur. Kayıplarının özelemleri şimdi daha ağır basmaya başlamıştır.

Ayşe Hanım'ın mutsuzlukları Devlet insanlara 750 milyon ölüm parası vermiştir. Ama el sürememiştir. Çevresindeki çoğu insan böyledir. Kimse el sürememiştir. Devletin bu şekilde bu parayı vermesini uygun bulmuyordur. Başka şekilde vermesi gerektiğini, adını başka bir şey koymaları gerektiğini düşünüyordu. Herkesin ihtiyacı vardır ama onun yerine yakınlarına anıt gibi mezarlar yaparak kendilerini rahatlatmışlar, o parayı o şekilde kullanabilmişlerdir. Mezarlıkların, mermercilerin bu sayede zengin olduklarını belirtmiştir. İsyani vardır Ayşe Hanım'ın. Yetkililere, mağdurların hakkını yiyenlere, gaspçılara, bilim insanı olup bilgilerini paylaşmayanlara, imara açmadan zemin etüdü yapmayanlara, hala ders almayanlara, rantçılara, depremde ölenleri günahkâr ilan eden cahillere isyani vardır. Ve kızını çok özlemiştir.

Depremden sonraki hayat Dava hala devam ediyordu. Ama siyasilerin müteahhitlerle işbirliği içinde olduğundan mahkeme üzerinde baskı olduğunu düşünüyordu. Devlet depreme dayanıklı ev vermiştir.

Ama içinde hiç mutlu olamayacaktır. Kızını toprağa verdikten sonra güvende olmayı içine sindiremiyor. Ayşe Hanım enkazda yaşadıklarını herkesle paylaşmak istiyordur. Bu acı tecrübeden herkesin faydalanabileceğini düşünüyordur.

TEMALAR

Deprem Deprem değil, depreme dayanıksız binalar ve depremde ne yapacağını bilmeyenler ölüme neden olmaktadır. Ayşe Hanım bu gerçeği fark ediyor ve inançlı olmasına rağmen olanları kadere bağlayamıyordu. İnsanlar ellerinden gelen her şeyi yapmış olsaydı, önlemler alınmış olsaydı bu kadar isyan etmeyecek, olanları daha kolay kabullenebilecektir. Fay hattının çok yakınında depreme uygun şekilde ev yaptıran kişinin can ve mal kaybı yaşamaması bunu net şekilde görmesine neden olmuştur. Deprem bunun gibi birçok konuda farkındalık kazanmasını sağlamıştır. Fakat zaman geçtikçe, sakince durmaya vakitleri kaldıkça acılarının büyüklüğünü daha fazla hissediyorlardır.

Öfke Hikayeden anlaşılır ki Ayşe Hanım ve onun gibi birçok insan mutsuzluk ve acılarının yanında derin bir öfke duygusu hissetmektedirler. Daha fazla kazanç uğruna insan canının hiçe sayılması, deprem konusunda uzman ve yetkili kişilerin toplum için yeterince çaba harcadığına inanmamış olmaları, devlet yetkilerinden çoğu kişinin sorumluluklarını gerektiği gibi ve düşünceli şekilde yerine getirmemesi bölge insanında çaresizlik hissetmelerine ve beraberinde isyan etmelerine neden olmuştur. Yaşananlardan sonra hiçbir şeyin değişmiyor olması ise daha büyük hayal kırıklığı yaratmaktadır.

Dayanışma/Sivil toplum çalışmaları Aynı acıyı yaşayan insanların farklılıklarına rağmen ortak noktada buluşabilmesi depremin etkilerinden biridir. Ayşe Hanım, kendi acısı ile içine kapanmamış başkalarına yardımcı olabilmek için sivil toplum örgütlerine katılmış, yeni oluşumlar içine girmiştir. Kimseden fayda göremeyeceğini, kendisinin fark yaratabileceğini görmüştür. Onun gibi birçok insan vardır. İlk kez kurulan gönüllü itfaiyecilik oluşumuna katkı sağlamıştır. Etrafındakileri bilinçlendirmek, küçük de olsa yardımcı olabilmek ona iyi gelmiştir.

Ölüm/İnanç Çocuğunun ölümü ile yüzleşen Ayşe Hanım karakterinin güçlü oluşu ve inançları sayesinde ölümü kabullenmiştir. Enkaz altında, kızının ölümü kesinleştiğinde hep dualara sığınmıştır. Dualar onu rahatlatmıştır. Bir çocuğu daha vardır ve güçlü olması gerektiğini biliyordur. Daha fazla acı çeken, tüm ailesini kaybeden insanların var olduğunu görmüştür. Kayıpların özlemi ağır basıyor, depremin yıldönümünde acılar daha fazla kendini hissettiriyordur. Fakat ölüm karşısında kalanlar için hayat devam ediyordur.

Mistik/Gizem Ayşe Hanım'ın rüyaları onu derinden etkilemiştir. Depremden önce gördüğü iki rüya yaşanacak olayları sembolik şekilde haber verir niteliktedir. Bu durum olaylara gizemli bir hava katmıştır.

ESKİ DEP-DER KURUCULARINDAN MELEK GÜNDOĞAN: "ACILAR ÜSTÜNDE POLİTİKA YAPILMAZ"

KİŞİLER

Melek 43 yaşındadır. Gaziantep'te doğmuş, İstanbul'da yaşamıştır. 1992 yılında evlenerek Değirmendere'ye gelmiştir. Bir tane çocuğu vardır. Sendika, dernek işleri ile ilgilidir.

ÖYKÜ

Deprem gecesi Çok sıcak bir gündür. Melek o gün oğluyla dışarı çıkmıştır. Sahil kalabalıktır. Çay bahçeleri tıklım tıklım doludur. Sinevizyon gösterisi yapılan yerde film izleniyordur. Kocası da oradadır. Oğluyla yürüyüp Yalı Camii'ne doğru gitmişlerdir. Arkadaşının evine yönelmişlerdir. Oğlu, S. teyzeye gidelim demiştir. Ama ışıkları kapalıdır. O yüzden olmaz demiştir. Ev o an mezar gibi görünmüştür gözüne. Giriş kattaki arkadaşının balkonuna bakmıştır. Eve dönünce oğlu hemen uyumuştur. Kocası oldukça geç gelmiştir. Kocası odaya girince gözlerini açmıştır. Oğlu o an anne diye haykırmıştır. Kalkıp yanına gitmek istemiştir ama yapamamıştır. Tüpraş patladı sanmıştır. Bir an kısa süre için sarsıntı durunca, ne yapıp edip eşyaların üzerinden atlayarak oğlunun yanına gitmiştir. Deprem ise bir süre sonra bitmiştir. Çığlıklar devam ediyordur. Bir yandan giyinip bir yandan kapıya ulaşmaya

çalışıyorlardır. Merdivende, şok geçirip çocuğu ile kalakalan ve ayrıca evlerinden çıkamamış bir iki komşunun da inmesine yardım etmişlerdir

Depremın sebep olduğu facia Apartmanın önüne çıkınca karşı apartmandaki annesinin evine bakmıştır. Yıkılmamıştır. Onu gördüklerinde dışarı çıkmış ağlıyordur ve hemen birbirlerine sarılmışlardır. Hep tanıdıkları sormuşlardır birbirlerine. Oğlu Ferit Amca'yı sormuştur. Onun binasına doğru bakınca binanın yerinde olmadığını görüp kalakalmışlardır. "Sesimi duyan yok mu?" diye seslenmiştir o an biri. Başka yerlerden de hep aynı cümleleri duyuyorlardır. Kocası sahile gitmiş oraları kontrol etmiştir. Sabah olduğunda herkes neler yaşandığını daha iyi anlayacak demiştir. Sahil yok olmuştur. Gölcük denize gömülmüştür. Garnizon yoktur.

Tanıdıkların kontrolü O an bir tanıdıkları daha gelmiş, Ferit Amca'yı sormuştur. Enkazı öğrenince yıkılmıştır. Enkaza tırmanmış, elleri ile bir şeyler kaldırmaya çalışmış ama kaldıramamıştır. Melek, gün doğduğunda oğlunu annesine bırakıp arkadaşlarını bulmak için ilerlemiştir. Arkadaşı S.'nin evine gittiğinde mezar gibi görünen evin mezar olduğunu anlamıştır. Evden sağ çıkan olup olmadığını sormuştur. Alttakilerden olduğu söylenince şaşırmıştır. Tıp öğrencisi bir genç yaralılara bakıyordur. S.'nin oğlu Burak da yaralıdır. Antibiyotik lazım olmuş hemen almışlardır. Sonra tekrar dönüş yoluna geçmişlerdir. Tanıdıklar birbirini gördükçe üzüntü ve birbirini görmüş olmanın sevinciyle birbirlerine sarılıyorlardır. Sarsıntılar bitmiyordur. Panik tekrar başlamıştır. Oğlunun yanına gitmiştir. Tüpraş patlayacak söylentisi ile insanlar dağa doğru gidiyordur. Fakat Melek, Tüpraş patlarsa dağa gitmenin faydası olmayacağını farkındadır.

Deprem sonrası eve giriş Kocası eve girelim ve eşyalardan bir şeyler alalım demiştir. Melek ikisinin aynı anda eve girmemesini, tekrar deprem olurda ev yıkılırsa çocuklarının hem annesiz, hem babasız kalmamasını gerektiğini söylemiştir. Karı koca sırayla eve girmiştir. Tatile gidecekleri hafta olduğundan valizler hazırdır. Hızla içine birkaç eşya daha koymuştur. Çok korkuyordur. Ev bomba atılmış gibidir. Melek çok korkmuştur. Dizleri titreyerek valizle evden çıkmıştır.

Ankara'ya gidiş Hamile bir kadın vardır. Doğum zamanı yakındır ve gözlerinde korku vardır. Melek onun sağ salim doğurup doğurmadığını merak ediyordur. Uluyan bir köpek vardır. İnsanlar köpeğin susturulması, atılması konusunda söyleniyordur. Melek köpeğe üzölmüştür. Haberler kötüdür ve cep telefonları çekmiyordur. Ailesine ulaşamamıştır. Meraktan çatladıklarını biliyordur. Gitmeye karar vermişlerdir. Ceplerindeki son parayı benzin koymak için kullanıp yola çıkmışlardır. Trafik tıkanmıştır. Herkes koşturuyordur. Binalar yola devrilmiştir. Dağlardan gitmeleri önerilmiştir ama benzin bitebilir korkusuyla cesaret edememişlerdir. Biraz yol aldıklarında nihayet kardeşleri ile haberleşip iyi olduğunu söyleyebilmişlerdir. Ailesi ağlıyordur, öldüler sanmışlardır. On üç saat süren yolculuktan sonra Ankara'ya varmışlardır.

Çadırkentten görüntüler Melek ve ailesi Ankara'ya gitsele de, hep dönmek istemişlerdir. Akılları yardıma muhtaç insanlardadır. Sonunda dönmüşlerdir. Çadırkentler kurulmuştur. Meydanda askerler gezici fırından ekmek çıkarıp dağıtıyorlardır. Yerlerde giysiler vardır. Birileri yardım diye getirip yere dökmüştür, kapış kapış almaya çalışan insanlar vardır. Buna mı layık olduklarını düşünmüştür Melek. Midesine yumruk yemiş gibidir. Az ötede iki kadın kavga ediyordur ayakkabı için. Sevgi, saygı yoktur. Dayanışma gönüllüleri baskılı beyaz tişörtle dolaşan gençler vardır. Her yerde onlar vardır. Biri patates soyuyor, biri çocuklarla ilgileniyor, çöp topluyorlar, temizlik yapıyorlardır. Hepsi bir şeylerin ucundan tutuyorlardır.

Melek'in ruh hali Depremden bir hafta ya da on gün sonradır. Evdedirler, oğlu ve kocası uyumuştur. Dernekte tanıştığı, annesiz kalan bir kız aklına gelmiştir. Onun gibi bir sürü çocuk vardır. Birden ağlamaya başlamıştır. Saatlerce ağlamıştır, kendini durduramamıştır. Tatile gitmişlerdir. Ama denize girmek bile istememişlerdir. Akli karmakarışıktır. Bütün hafta baş ağrısı geçmemiştir, erkenden ayrılmışlardır.

Dep-Der'in kuruluşu Melek, Belediye Başka'nı ile görüşmüş, dernek kurma isteğinden bahsetmiş ama sonuç alamamıştır. Bu sebeple çadırkente gitmiştir ve orada bir gurup insanın toplanmış bir şeyler yapmak istediklerini konuştuklarını görmüştür. Belki bu acının sorumluları ortaya çıkarılabilir diye düşünmüşlerdir. Bu şekilde dernek kurulmuştur. Çođunu tanıımıyordur ama acıları ortaktır. Birçok şey onların dışında gerçekleşmiştir. Tüzüğü bile okumamışlardır. Adeta hazır bir reçete var gibidir. Sivil toplum örgütleri ellerini uzatırken art niyet beslememeleri gerektiğini düşünmüşlerdir. Yardım fikri o dönem için doğrudur ama yardımdan rant sağlama fikri sonradan fark edilmiş ve yanlış gelmiştir.

Yavaş yavaş bunu görmeye başlamışlardır. Bir sürü insan yardım yaparken, kimisi siyasi amaçla yardım yapmaya başlamıştır. Kimisi de maddi anlamda fayda sağlamak için yapmıştır. Sivil toplum örgütlerinin bölgede çalışanları bazıları müthiş para almıştır.

Depremzedeler ile görüşmeler Dep-Der'de bir çok acılı insanla görüşmüşlerdir. Yakınlarını kaybetmiş, mağdur ve maddi olarak çok zor durumda olan insanlardır. Bu kişilerin acılarına, ruh hallerine dayanmak çok zor olmuştur. Bunun yanında bu acılardan faydalananlarda çıkmıştır. Örneğin, mağdur olduğu için herkesten yardım alıp, adeta dilenip sonralarda ortalarda koruma gibi dolaşan bir delikanlı vardır. Başka bir örnek de çadırkentte yalayan bir ailedir. Karıkoca ikisi de çalışıyordu. Evleri yıkılmamıştır ama nasılsa iyi bir çadırdaki kalabiliyorlardı. İşten geldiklerinde yemek hazır, dağıtılıyor diye rahat olduklarını söylüyorlardı. Melek şaşırıyordu. Onlar hala çadırdadır. Önlerinde yeni bir araba vardır.

Dep-Der'in amacı ve kapatılma kararı Melek'in görüşüne göre Dep-Der'in yapabileceği üç şey vardır. Acıları olanların ufak ufak yaralarını sarmaya çalışmak, acıyı yaşatanlardan hesap sormak ve enkazdan kimseyi çıkaramadıkları için olası başka bir deprem için kurtarma ekibi kurmak. Kurtarma ekibi değil ama gönüllü itfaiyeci ekibi kurabilmişlerdir. İlk nokta ise hemen gelip geçmiştir. Ama ikincisi ve belki en önemlisi olamamıştır. Sorumlular yargı önüne çıkartıldıktan sonra yeni yapılar için önlemler alınabilecektir. Dernek olarak resmi makamlara suç duyurusunda bulunmuşlardır ama onlara gelen cevap evlerinin sağlamlığına bakmadıkları için asıl suçlunu onlar oldukları yanıtıdır. Çok net terimlerle yazılı olarak bu cevap gönderilmiştir. İş böyle olunca yeni yapılar üzerinde durmaya başlamışlardır ama bu konuda da uzman olmadıkları için gereğini yapamamışlardır. Uzmanlık gerektiren bir iştir. Bunlar sonucu davalar devam ederken Dep-Der'i kapatma kararı almışlardır. Ama finanse edenleri ikna etmek zor olmuştur. Bunun sonrası olmadığını, istiyorlarsa kurtarma ekibi ya da kadın çalışmalarını finanse edebilecekleri söylenmiştir.

Yeni oluşumlar ve kararlar Dernekteki arkadaşlarla toplantı yapıp o günden sonra ne yapacaklarını konuşmuşlardır. Kurtarma ekibi kurulmuştur. Derneği kurtarma ekibine dönüştürmeyi konuşup tartışmışlardır. Ekipte yer alan gençler dernekte devam etmek yerine başka bir oluşum içine girmişlerdir. Gönüllü itfaiyecilik... Kadınlar, Kadın Destek Merkezi olarak derneği devam ettirmeyi uygun bulmamışlardır. Ayrı bir yapılanmaya yönelmişlerdir. Dernek işlevini yitirmeye başlamıştır. Ofis gibi çalışmak artık doğru gelmiyordu. Boş yere kiralarını finanse eden kuruluşlara da yük olmak anlamsız gelmiştir. Ofisi kapatmaya karar vermişlerdir. Derneği kurtarma ekibine dönüştürme fikrine finans sağlayanlar sıcak bakmayınca gönüllü itfaiyeci ekibi kurmak kaçınılmaz hale gelmiştir. Bir depremde derneğin kadın çalışması yapması da doğru gelmemiştir. Sonuçta kongre kararıyla Dep-Der kapatılmıştır. Derneğin işlevini yitirdiğine inanıyorlardır.

Değirmendere'deki kadınlar Dep-Der'de hayal kırıklığı vardır ama kadın çalışmasında hayal kırıklığına uğramamışlardır. Oradaki kadınlarla aynı çizgide değildirlere ve bunun farkındadırlar. Değirmendere'de kadınlar çok fazla kadın çalışmasına girmezler diye düşünüyordu. Çünkü rahatlarıdır. Gece yarısı sokağa çıkıyorlardır, sigara içiyorlardır, kahveye gidip briç veya okey oynuyorlardır, bir dolu kadın ikinci evliliğini yapmış ve olması gerektiği gibi hiç yadırganmamıştır. Bu anlamda Değirmendere özel bir yerdir ve kadın çalışması yapmak doğru mudur emin olamamışlardır. Yine de kadın dayanışması içinde olmaktan mutludur. On dört kadın Değirmendere Kadın Destek ve Kültür ve İşletme Kooperatifini kurmuşlardır. O sırada kriz olmuştur. Ekonomik deprem... Birincisi gibi acımasızdır. Bir şey dikkatini çekmiştir. Ülkenin her yerinde insanlar tepkilerini dile getirirken deprem bölgesi pek tepki vermemiştir. Ama sokaktaki sessizlik evlerde yoktur. Kadına şiddet artmıştır.

TEMALAR

Duyarlılık Melek Hanım depremde tanıdığı dostlarının kaybını yaşamıştır fakat ailesi depremden fiziksel olarak bir zarar görmemiştir. Depremden sonra Ankara'ya gidip güvenli bir şekilde kalabilecekken yaşadığı kentten acılarını görmemezlikten gelememiş ve uzak kalmak istemiştir. Başka insanların acılarına karşı çok duyarlıdır. Günlerce kendini tutup, bir akşam yalnızken annesiz kalan küçük çocuklar için sabaha kadar ağlaması hassasiyetinin bir başka göstergesidir. Ayrıca Ankara'dan Gölcük'e gelir gelmez yetkililerle görüşüp sivil toplum çalışmalarına katkı sunmak istemiş ama istediği cevapları alamayınca çadırkentteki gönüllülerle mücadele içine girmişlerdir.

Siyasi eleştiri/ Sivil toplum çalışmaları Kurdukları dernekteki depremzedelerin tek amacı depremzedelere yardımcı olmak, bu kadar kayıp yaşanmasından sorumlu olanlardan hesap sormak

ve şehir yeniden inşa edilirken bunu depreme uygun şekilde yapılmasını sağlamaktır. Fakat zamanla görülür ki kurulan dernek depremzedelere elinden geleni yapmıştır ama adalet arayışında elinden daha fazlası gelmeyecektir. Ayrıca siyasi çıkar için dernekle ilgilenen ve yardımcı olan kişiler onları rahatsız etmiştir. Melek Hanım ve onun gibi arkadaşları gönüllü itfaiyecilik Kadın Destek Çalışması gibi daha faydalı olabilecekleri oluşumlara yönelerek aktif ve samimi çalışmalarını sürdürmüşlerdir.

Deprem/Dayanışma Deprem insanların hayatlarını alt üst etmiş, bir çok kişinin çadırkentte zor bir yaşam sürmelerine, ailelerini kaybetmelerine neden olmuştur. Bununla birlikte yaşanan acının büyüklüğü büyük bir dayanışma ortaya çıkarmıştır. Ülkenin her yerinden gelen yardımlar ve gönüllü insanlar depremzedelerin hayatlarına bir parça kolaylık sağlamaya çalışmışlardır. Fakat zamanla dayanışma gücünü yitirmiş, herkes kendi hayatına dönmeye başlamıştır.

Yozlaşma/Travma Melek Hanım'a göre depremde ve deprem sonrasında yaşananlar toplumda yozlaşmaya neden olmuştur. İnsanların, zorluklarla mücadele ederken içlerindeki olumsuz yönlerin ortaya çıktığını düşünüyordur. Bencil, saygısız, çıkarıcı davrananlara her yerde rastlamak mümkün olmuştur. Bu duruma yapılan yardımların şekli de sebep olmuştur. Kardeşinin sakatlığını, anne babasının ölümünü kullanarak herkesten yardım toplayan delikanlı bunlardan birisidir. Toplum travma ve dönüşüm yaşamıştır. Evlerde kadına yönelik şiddetinin arttığı konuşuluyordur.